

mivel kiskertek helyezkednek el rajta. A domb területén minden bizonnyal egy nagy kiterjedésű 10–11. századi, valamint egy császárkori temető található, melyek jelenleg nincsenek veszélyeztetve.

JAKAB ATTILA

273. Nyíregyháza, Pazonyi út

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B?, Sza, Á

A fenti helyen áruházépület kivitelezését megelőző szondázása során 2008. március 11–13. között bronzkori(?), császárkori és Árpád-kori településrészletre utaló objektumfoltokra bukkantunk. A megelőző feltárást a Jósa András Múzeum március 31. és május 16. között végezte.

A lelőhely a 01962/9 hrsz. telken, a Tesco áruházról KDK-re, az Ilona-tanyától NyÉNy-ra, a 4. sz. főúttól É-ra található. Jellemzően magas, a környezetéből 2,5–3 m-re kimagasodó homokdomb. A szintvonalas térképek tanúsága szerint ez a homokdomb folytatódott a Tesco jelenlegi parkolója helyén. Ott 1997–98 folyamán Almássy Katalin, Istvánovits Eszter, Kurucz Katalin végeztek feltárásokat, az általuk feltárt településrészek húzódtak át erre a területre.

Mintegy 8282 m²-t kutattunk: a 60–130 cm-es humuszréteget géppel távolították el. Az azt követő kézi földmunkával összesen 178 objektumot tártunk fel. Ezek nagyobb részben Árpád-koriak. A településrész az ún. Igrice faluhoz tartozhatott. Mintegy 13 leégett házat sikerült megfigyelnünk, többségében a humusz alsó szegmensében. A leletanyag által kirajzolt időhorizont alapján a tatár pusztítás vetett véget a település életének. Ezt erősíti az elásott vas eszközelet, illetve a telepen talált hullus is.

Kisebb számban, de előfordultak császárkori objektumok is: árkok, gödrök, illetve 3 kemence. Anyaga alapján klasszikus Kr. u. 2–3. századi szarmata teleprészlet, bár kevés a jól iszapolt áru. Az árkok kirajzoltak bizonyos házhelyeket, de házakat nem találtunk. Valószínűleg felmenő falú házakkal kell számolnunk. A gödrökben ezüsttorquezt, pénzt, veretet, fibulákat találtunk, továbbá bizonytalan őskori (a Tesco áruház helyén előkerült bronzkori objektumok alapján bronzkorinak tartott) gödröket találtunk.

LUKÁCS JÓZSEF

274. Nyíregyháza, Rozsrét bokori út

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő, Sza

2008. október 20. és november 3. között végeztük el a lelőhely szondázását. Az első szondát közel É-D-i irányban húztuk, közvetlenül az út mellett (290 m²). Ebben a kutatóárokban azonban csak új- és legújabb kori hulladékgödröket találtunk. A következő szondát a vasút felőli oldaláról kezdtük el húzni, K-Ny-i irányban (220 m²), régészeti objektumot, leletet nem találtunk benne. A 3. szondát ettől É-ra, szintén K-Ny-i irányban húztuk.

A gerincen ez a szonda is üresnek bizonyult, viszont a mélyebb részre érve gödörfoltok kezdtek kirajzolódni. A gerinc aljában egy császárkori településrészletre bukkantunk, agyagkitermelő gödrökkel, kutakkal, és sikerült megfogni a települést határoló árkot is.

A Rozsrét bokori úttól Ny-ra, a 8. sz. alatti tanyától D-re október 27-én kezdtük meg a szondázást közvetlenül a tanya kerítése mellett. Ez a szonda K-Ny-i irányú volt, Ny-i végén egy homokkitermelőben végződött. Ebben szintén a tanya hulladékgödreit találtuk meg. A következő szondát ettől D-re, kb. 10 m-re húztuk. Mivel ebben őskori cserepek kerültek elő, itt D-i és K-i irányban rábontottunk, de objektumot nem találtunk. A terület Ny-i végénél húztuk a következő szondát É-D-i irányban, amiben egy szétszántott kemence került elő. Ettől kb. 4 m-re K-re újabb szondát nyitottunk, de objektum nem került elő belőle. Az utolsó szondát a megmaradt terület közepén K-Ny-i irányban húztuk, de itt sem került elő objektum. Mivel azonban leleteket találtunk, azt gondoljuk, hogy itt a késő bronzkori lelőhely mára már elpusztult. 1993-ban Almássy Katalin a homokbányától a 4-es útig szondázta meg a területet, és ő is elszántott, elpusztult késő bronzkori objektumokat talált.

November 3-án a Rozsrét bokori úttól K-re eső területen, a már szondázott résztól É-ra folytattuk a kutatást. A szondát a vasút és a Rozsrét bokori út között K-Ny-i irányban húztuk. Itt már a gerincen elkezdtek az objektumok jelentkezni, és ez folytatódott egészen az útig. A tanyától Ny-ra eső terület szondázását a 4-es út felé végeztük, itt is szórvány kerámia került elő, majd gödrök is jelentkeztek, melyek feltárását tavaszra hagytuk.

L. NAGY MÁRTA – LUKÁCS JÓZSEF

275. Nyíregyháza, Simai úttól északra

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Ő, LT, N

2008. szeptemberben régészeti terepbejárást végeztünk a Nyíregyháza – Szélsőbokor – Guszev lakótelep határolta 95 hektáros területen. A területet D-ről a Nyíregyháza–Kálmánháza műút (Simai út), K-ről a nyíregyházi Guszev lakótelep és a Ságvári kertváros házai, É-on napraforgó ültetvények, Ny-on pedig a szélsőbokori családi házak kertvégei határolták. A beépített területeken helyszínelést nem végezhetünk. A terület K-i részén akácerdő húzódik, melyben régészeti jelenséget szintén nem figyeltünk meg. A terepbejárásra alkalmas szántott részeken két lelőhelyet dokumentáltunk.

1. lh.: A Nyíregyháza–Kálmánháza műúttól kb. 200 m-re É-ra, két É-D irányú homokdomb közti mélyebben fekvő területen, mintegy 110×170 m-en terült el, felszínén őskori, kelta és késő népvándorlás kori településekre utaló szórvány leletanyagot gyűjtöttünk.

2. lh.: Az elsőtől kb. 350 m-re É-ra, egy alacsony É-D futású domb K-i oldalán és gerincén jelentkezett. A K-Ny irányú, 110×70 m kiterjedésű lelőhelyen őskori és késő bronzkori településre utaló szórvány leletanyagot gyűjtöttünk.

Munkatársak: Mester Andrea, Bakos János (Jósa András Múzeum).

SCHOLTZ RÓBERT

276. Nyírgyulaj, Nagy-Allé

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő

2007. április 16-án végzett terepjárásunk során a Nyírgyulajról Máriapócsra vezető műút D-i oldalán, egy nagy lapos, barna homokos dombháton találtuk a MOL 25. jelű lelőhelyet. Kelet felé egy mélyedésbe fut le, majd újabb magaslat nyúlik el a Gyulaji-folyás irányában. A lelőhelyen csak kevés cserép volt. A lelőhely kiterjedését 370×160 m-re becsültük, amelyből a vezeték az előzetes felmérés alapján kb. 290 m-t érint. Közelebbről meg nem határozható őskori településre utaltak a leletek.

A lelőhelyet a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat 2008. március 17-én adta át. A felügyelet mellett végzett humuszolás során április 25–30. között 5–6 objektumfolt jelentkezett.

ISTVÁNOVITS ESZTER

277. Onga, Bene-halma

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, Sza

2008. április 20-án helyszíni szemlét végeztünk a területen, amely a település D-i határában, a 37. sz. főútvonal D-i oldalán, a 37. sz. főútvonal, a Miskolc–Szerencs vasútvonal és a főútból Alsószolca irányában kiágazó közút közötti területen található. A kutatási helyszín a terepbejárás időpontjában lucernaföld volt, a rajta álló összefüggő növényzet nem tette lehetővé, hogy a Lengyel György és Csengeri Piroska által korábban itt megtalált régészeti lelőhelyre vonatkozóan újabb adatokat nyerjünk.

A kutatási terület Ny-i sávjában, mintegy 150 m szélességben a felszínt frissen sarjadt gabona fedte. A felszín fedettsége ideális volt ahhoz, hogy ott azonosítsuk a Megay által 1951-ben megtalált régészeti lelőhelyet. A felszínen újkőkori, valamint római császárkori kerámiatöredékek jelölte régészeti lelőhelyet határoztunk meg. A felszíni leletek intenzitása közepesnek tekinthető, a szántóföldi művelés feltehetően még nem pusztította el jelentős mértékben. A lelőhely a dombláb és a síkság találkozásánál futó, 4 m-es szintkülönbség által is jelölt, megtelepedésre alkalmas peremi sávon helyezkedik el.

PUSZTAI TAMÁS

278. Oros, Nyírjes II. Hulladéklerakó

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U, R, N

2008. október 1–31. között megelőző feltárást végeztünk a hulladéklerakó és a K-i elkerülő út közötti bekötőút tervezett nyomvonalán. Az ásatást megelőzően megállapítottuk, hogy az út nyomvonalán bejelentés nélküli földmunkát végeztek és egy lelőhelyet bolygattak meg. A létesítendő út nagyjából É–D irányú részének D felőli kb. kétharmad részén letakarították a humuszt, ill. fel-

töltötték a sávot, és az É-i vége előtt is legalább 50 m hosszan és 4 m szélesen távolították el a termőréteget. A munka kezdetén világossá vált, hogy az objektumok jelentős része már 10–15 cm mélységben észlelhető, a talajművelés nyomaiban sok cserép mutatkozott.

Munkánk során 128 objektumot tártunk fel. Közülük 2 neolit ház, 4 gödör és 1 gödörbokor; 3 késő rézkori (Pécel-Baden műveltség) ház(?), 3 sütőkemence, 1 tűzhely, 5 járósintrészlet, 1 ciszterna, 1 kút, 74 gödör, 7 gödörbokor, 2 árok és 1 cölöplyuk; 1 népvándorlás kori–kora középkori(?) lósír, 1 recens gödör és 1 árok, 13 kérdéses korú gödör, 2 árok és 1 cölöplyuk. Négy objektum természetes jelenségnek bizonyult.

Több esetben a humuszba ásott, objektum nélküli, többé-kevésbé egész szarvasmarhavázat bontottunk ki, többször más állatok csontjaival vagy cseréptörmelékkel keverten. Ez utóbbiak voltak azok, melyek csak marhavázrészekkel jelentkeztek, és olybá tűntek mint egy-egy „szemétdomb”. Máskor elúszó, sekély objektumok tartalmaztak sok edénytöredéket. Ezeket feltételeesen járósintként, planírozási réteggként értelmezhetjük.

Az érdekesebb rézkori leletek között a nyéllyukas és a kaptafa alakú kőbaltákat és egy kocsimodell kerekét említhetjük.

A 10. objektumban egy hason fekvő ló részleges vázát tártuk fel, a lószerszámzat részeivel. A nagyméretű, padkás sírt kirabolták, a ló egyetlen combcsontját 10 cm mélyen találtuk meg, a koponyából csak az alsó állkapocs maradt meg, de az is elmozdult. Hiányoztak a végtagok, a medence és a bordák többsége. A meglévő bordák is csak részben voltak a helyükön, és a bal oldali bordasort a csigolyák közelében mintha tőből levágták volna. A gerincoszlop kb. kétharmada maradt a sírban.

A lószerszámzat elemei is a sírgödör különböző helyeiről származtak. Két nagyobb és hat kisebb téglalap alakú bronzcsat, két kerek, egy D-alakú, egy nagyobb téglalap alakú vascsat és két bronzkarika került elő. Mindegyik díszítetlen. A sírföldben faszénrögöket és egy elszenesedett, nagyobb famaradványt találtunk.

Munkatársak: Lukács József régész, Kiss László régésztechnikus.

PINTYE GÁBOR

279. Orosháza, Mécses-domb

(Békés megye) Á

A Mécses-domb Orosházától ÉK-re 4 km-re, a Békéscsaba felé vezető vasútvonaltól D-re, 400 m-re található. Rajta dűlőút halad keresztül. A dűlőúttól D-re található a domb legmagasabb pontja (99 m), ahol Juhász Irén 1969-ben 18×12 m-es területen, egy kisméretű, 5×6,5 m-es templom alapjait és 13 Árpád-kori sírt tárt fel.²⁹ Kovalovszki Júlia terepbejárást végzett a területen (1964).

²⁹ JUHÁSZ I.: Régészeti Füzetek Ser. I. No 23. (1970), 69–70.